

İngilizce Öğretmenlerinin Bilgisayar Beceri, Kullanım ve Pedagojik İçerik Bilgi Özdeğerlendirmeleri: e-INSET NET

DOI= [10.17556/jef.54455](https://doi.org/10.17556/jef.54455)

Betül Arap¹ Fidel Çakmak²

Genişletilmiş Özet

Giriş

Son yıllarda hizmetiçi eğitimin mesleki gelişim üzerinde etkisinin önemliliğine vurgular yapılmaktadır. Hizmetiçi eğitim öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri amacıyla eğitim faaliyetlerine katılmalarıdır (Roberts, 1998). Hizmetiçi eğitimin süreç ve tasarımı yetişkin öğrenme teorisi prensiplerini temel alır. Bu öğrenme teorisine göre, öğrenme deneyim ve kavramsal şemaların gelişmesiyle oluşur. Yetişkin (burada öğretmen) için, mesleki öğrenme, ihtiyaç analizi, müfredat geliştirilmesi ve teori ile uygulamanın birleştirilmesi gibi ön koşulların hazırlanmasıyla oluşabilir. Öğretmenler hizmetiçi eğitim öncesinde ne öğrenmeye ihtiyaç duydukları ile eğitim esnasında ne öğrendikleri arasında bir bağlantı kurduğu sürece bu deneyimden en iyi biçimde yararlanırlar. Ön koşulların olmayışı ya da eksikliği, öğretmenin öğrenme isteği üzerinde ters/olumsuz etki gösterebilir. Bu sebeple, öğretmenler bu tür etkinliklere isteksiz katılabilir ya da eğitim etkinliklerini bir yük gibi görebilirler. Özer'in (2001) çalışmasında, Türkiye'deki öğretmenler mesleki gelişime ihtiyaç duyduklarını, hizmetiçi eğitim faaliyetlerini mesleki bilgi ve gelişimde önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Fakat aynı zamanda öğretmenler hizmetiçi eğitimlerin ek zaman ve masraf gerektirmesinden ve ihtiyaca yönelik olmamasından dolayı katılma gönüllülüğü göstermediklerini vurgulamışlardır. Böyle bir durumda öğretmenlerin kendi imkanlarını

*Okt. Betül Arap, Mersin Üniversitesi, YDYO, betularap@mersin.edu.tr

**Okt. Dr. Fidel Çakmak, Mersin Üniversitesi, YDYO, fidelcakmak@mersin.edu.tr

(yer, zaman ve bütçe olarak) zorlamayacak şekilde ve onların ihtiyaçlarına yönelik elektronik hizmetiçi eğitim tasarımlarının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı, yeni mezun İngilizce öğretmenlerine elektronik hizmetiçi eğitim sağlamak üzere Avrupa Birliği fonundan hibe desteğiyle hazırlanan e-INSET NET adlı bütünleştirilmiş hizmetiçi eğitim programı uygulaması sonrasında, öğretmenlerin bilgisayar beceri ve kullanımı ile pedagojik içerik bilgileri konusunda kendi özdeğerlendirmelerinin incelenmesidir. Bir başka deyişle, bu çalışmayla, öğretmenlerin geri dönütleri dikkate alınarak pedagojik içerik bilgisiyle bütünleştirilmiş bir bilgisayar teknoloji içeriğinin geliştirilmesiyle hazırlanan hizmetiçi eğitim programının mesleki gelişime etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada, ihtiyaç analizi ile geliştirilen bütünleştirilmiş alternatif hizmetiçi eğitim programı sonrasında, öğretmenlerin özdeğerlendirmelerine göre, hizmetiçi eğitim programının mesleki gelişime etkisi açısından değeri ve yararlılığı ortaya konmuştur.

Yöntem

Bu çalışma betimsel istatistik yöntemlerine dayandırılarak yapılmıştır. Çalışmada kullanılan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- 1) Göreve yeni başlamış İngilizce öğretmenleri bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerini elektronik hizmetiçi programından önce ve sonra nasıl değerlendirmektedirler?
- 2) Göreve yeni başlamış İngilizce öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarını kullanım sıklığı nedir?
- 3) Göreve yeni başlamış İngilizce öğretmenleri elektronik hizmetiçi programından sonra pedagojik içerik bilgisi gelişimlerini nasıl değerlendirmektedirler?

e-INSET NET hizmetiçi eğitim uygulamasına Türkiye'nin her ilinden, İl Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla gönüllülük usulüyle yeni göreve başlamış öğretmenler davet edilmiş. Başvuru yapan 158 kişi arasından, örneklem kriteri olan hizmet yılı 1 seneyi geçmemiş yani yeni mezun İngilizce öğretmeni olarak görev yapan 38 kişi (9 erkek, 29 kadın) seçilmiştir. Bu kişiler uzaktan sağlanan, bütünleştirilmiş e-

INSET NET hizmetiçi eğitimine uzaktan öğrenme yönetim sistemi aracılığıyla aktif olarak katılmıştır. e-INSET NET programı öncesinde ve sonrasında yapılan anketlerle öğretmenler bilgisayar becerilerinin, kullanımlarının ve pedagojik içerik bilgilerinin özdeğerlendirmelerini yapmışlardır.

Eğitim tasarımı

e-INSET NET hizmetiçi eğitim programı iki alt programdan oluşan bütünleştirilmiş bir eğitim modülüdür. İlk modül *Teknik Bölüm* adı altında 7 alt modülden oluşan ve Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası (ABYS/ECDL) içeriklerini kapsayan modüldür. İkinci modül ise *Pedagojik İçerik Bölüm* adlı modüldür. Bu modülde yabancı dilde okuma, yazma, dinleme gibi dil becerilerine ve test hazırlama konusuna yer verilmiştir. Modüller Çek Cumhuriyeti'nden West Bohemia Üniversitesi'nden, Türkiye'den Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi'nden bilgisayar ve İngiliz dili eğitimi uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Eğitim modülleri hem teorik bilgiye hem de pratiğe dayalı ipuçları sunan bilgiler içermektedir. Bu modüller sırasıyla önce teknik ve sonra pedagojik içerik olarak uzaktan eğitim erişim platformuna yüklenmiş ve katılımcıların erişimine açık tutulmuştur. Katılımcıların akşam saat altıdan sonra ve hafta sonları daha sıklıkla sisteme girdikleri gözlemlenmiştir. İkinci modül sonrası öğretmenlerden görev yaptıkları okullarda kullanılan ders kitaplarını temel alarak, bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarını kullanarak bir materyal hazırlamaları istenmiştir. Bu materyal hizmetiçi eğitim sonunda teorik bilginin pratiğe geçirildiği somut bir ürün ve program çıktısı olarak değerlendirilmiştir.

Veri toplama araçları

Bu araştırma için 3 ölçek geliştirilmiştir: Bu ölçeklerden ilki Bilgi ve haberleşme teknolojileri becerilerinin mevcut durumunu tespit etmek için kullanılmış ve eğitim programı başlamadan önce katılımcı öğretmenlere uygulanmış bir ankettir. Bu ölçeğe göre katılımcı öğretmenlerin ileri-başlangıç, orta seviye, orta-ileri seviye olarak 3 ayrı seviyede oldukları saptanmıştır. İkinci olarak, öğretmenlerin Bilgi ve haberleşme teknolojileri kullanım sıklığını ortaya çıkaran ölçek kullanılmıştır.

Üçüncü olarak hazırlanan ölçek ise, bu program sonrasında mesleki gelişimlerinin özdeğerlendirmesini içeren Likert tipi ölçektir. Bu anketin güvenilirliği için, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır ($\alpha = .94$).

Ölçekler platform üzerinden öğretmenlere sunulmuş ve veriler altı aylık süre içinde program başında ve sonunda olmak üzere iki aşamada toplanmıştır.

Veri analizi

Veriler SPSS programı yardımıyla betimsel istatistik kullanılarak analiz edilmiş ve yüzdeler, ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur.

Bulgular ve tartışma

e-INSET NET hizmetiçi eğitimi sonrasında, ileri-orta düzeydeki öğretmenlerin bilgisayar beceri ve kullanımında gelişme gösterdiklerini düşündükleri (program başında %21.1 iken sonunda %42.1) tespit edilmiştir. Program başında bir grup öğretmen (%31.6) kendilerini ileri-başlangıçta görürken program sonunda bu seviyede bir düşüş olması (%10.5) öğretmenlerin seviye ilerlettiklerini düşündüklerini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım sıklığının nedenlerinin sırasıyla internet yoluyla bilgi edinme (%73.7), interneti iletişim aracı olarak kullanma (%68.4), sesli-görsel çoklu ortam kullanma (%44.7) ve eğitimsel program kullanma (%39.5) olduğu görülmüştür. Son olarak öğretmenler, İngilizce yazma, okuma ve dinleme eğitim paketlerinden pedagojik içerik bilgisi olarak yararlandıklarını, e-INSET NET'in bu anlamda etkili olduğunu belirtmişlerdir. Başka deyişle, öğretmenler pedagojik içerik bilgi edinimi özdeğerlendirmelerinde, beceri öğretimi üzerine olumlu gelişme gösterdiklerini ortaya koymuşlardır. Okuma (%42.1), dinleme (%44.7) ve yazma becerilerini (%47.4) geliştirdikleri ve bu becerilerle ilgili aktiviteler hazırlama konusunda bilgi edindikleri görüşüne katılmışlardır. Ayrıca, hizmetiçi eğitim programının Pedagojik İçerik Bölümü ile ilgili olarak, okuma (%52.6), dinleme (%55.3), ve yazma

(%57.9) modül içeriğinin faydalılığı ve bu üç beceriyle ilgili kavramları daha iyi anlamalarına yardımcı olduğu görüşüne de katılmışlardır.

Bu çalışmada, ihtiyaç analizine dayalı ve hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılım konusunda yer ve zaman açısından esneklik tanıyan alternatif hizmetiçi tasarımlarının öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini arttırdığı yönünde bir sonuç çıkmıştır. Buna ek olarak, bilgisayar becerileri ve kullanımı ile pedagojik içerik bilgisinin bütünleştirildiği bir hizmetiçi eğitim tasarısı, teori ile uygulamayı bir araya getirmektedir. Böylelikle teknik bilgi ve beceri ile, pedagojik içerik bilgisinin birbirinden ayrıştırılmadığı, bütüncül hizmetiçi eğitim programı örneği sunulmaktadır. Knowles'un (1984) yetişkin öğrenim kuramı prensiplerine göre yetişkinleri motive eden iç faktörlerdir. Bu sebeple, öğretmenlerin ihtiyaç ve ilgilerinin, mesleki gelişim program planlamasına dahil edilmesi, deneyimlerinin pratiğe geçirilmesi ve program değerlendirilmesine aktarılması gerekmektedir. Bulgular öğretmenler için ihtiyaç analizine dayalı bütünleştirilmiş hizmetiçi eğitimin tatminkarlık ve daha fazla katılımı cesaretlendirici bir motivasyon unsuru olabileceğine işaret etmektedir. Çelik ve Aydın'ın (2014) çalışmasında belirtildiği gibi, öğretmenler temel bilgisayar becerilerine sahip olduklarını düşünmektedirler. Fakat temel bilgisayar bilgisini geliştirmeleri ve bunun alan bilgisiyle bütünleştirilmesi konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyabilirler. Moonen (2001) ve Mouzakis (2008) çalışmalarında elektronik ortam aracılığıyla oluşturulan, zaman ve mekan açısından kolaylık ve esneklik sağlayan hizmetiçi eğitim programlarının öğretmenleri olumlu tutum ve davranışa yönlendireceği ve hizmetiçi eğitime katılımlarını arttıracığından bahsetmişlerdir. Bu çalışma benzer bir çıkarımı yapmaktadır. Oluşan olumlu tutum ve davranış, iç faktörlere dayalı motivasyonu artırıp eğitimden memnun kalma durumu yaratacak böylelikle hizmetiçi eğitim bir yük veya gereklilikten çıkıp isteğe bağlı, öğretici ve bütüncül bir mesleki gelişim olarak algılanacaktır.

Sonuç ve öneriler

Bu çalışmanın amacı, yeni mezun İngilizce öğretmenlerine elektronik hizmetiçi eğitim sağlamak üzere Avrupa Birliği fonundan hibe desteğiyle hazırlanan e-INSET NET adlı bütünleştirilmiş hizmet-

tiçi eğitim programı uygulaması sonrasında, öğretmenlerin bilgisayar beceri ve kullanımı ile pedagojik içerik bilgileri konusunda kendi özdeğerlendirmelerinin incelenmesidir. Bu amaçla hazırlanacak program içeriği için ihtiyaç analizi yapılmış, bu doğrultuda alanda uzman eğitimcilerin desteğiyle içerikler geliştirilmiş ve uzaktan eğitim sistemiyle katılımcı olan yeni mezun İngilizce öğretmenlerine sunulmuştur. Bu eğitim sonunda ileri-başlangıç düzeyindeki öğretmenler orta ve ileri-orta düzey seviyesine doğru bir geçiş göstermişlerdir. Yeni mezun İngilizce öğretmenleri mesleki ortamlarında sıklıkla internet, metin işlemcisi ve çoklu ortam sunum araçlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu da öğretmenlerin mesleki yaşamlarında bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarıyla bilgi ve kaynak edinme, internet aracılığıyla iletişim kurma ve görsel-sesli çoklu ortam kullanma yönünde eğilimleri olduğunu ortaya koyar. Son olarak da yeni mezun bu öğretmenler materyal geliştirme konusunda bilgi ve pratik kapasitelerini geliştirdikleri konusunda olumlu fikir beyan etmişler ve programdan memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Çalışmanın başında yapılan ihtiyaç analizi sayesinde, program sonunda elde edilen öğretmen tatminkarlıkları beklenen bir sonuç olmuştur. Bu sonuç, hizmetiçi programları için içerik geliştirmede ihtiyaç analizi çalışmasının programa katılımı isteklendirme açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Program sonrası yapılan özdeğerlendirme öğrenilen beceri ve bilgiyi yeniden şekillendirip, öğretmenin mesleki gelişimi için gereken bilgi ve becerilerinin farkındalığını ortaya çıkartmaktadır. Bu çalışmanın bulguları ışığında, üç çıkarım yapılabilir. Birincisi, uzaktan eğitim araçları kullanılarak yapılan hizmetiçi eğitimler için daha çok uygulama yapılmalıdır. İkincisi, ihtiyaç analizinden sonra geliştirilen içerik bütünlendirilmiş (teknik ve pedagojik) içerik olmalıdır. Böylelikle, mesleki bilgi ve beceriyi teknik ve pedagojik bütünlükle ele alan, teorisinin pratiğe geçirildiği bir hizmetiçi programı ortaya çıkacaktır. Son olarak da hizmetiçi eğitimin sağladığı memnuniyet başarı ve öğrenme istekliliği yarattığından bu tür alternatif ve bütünlük programlar öğretmenin özyeterlilik anlayışına katkı sağlayacaktır.